

OD REDAKCJI

Tom ósmy POLONIA MAIOR ORIENTALIS stał się faktem. O ile w zeszłym roku zastanawialiśmy się nad zamknięciem czasopisma, przede wszystkim z braku Autorów, o tyle w tym roku takich problemów już nie było. Co więcej, otworzyły się przed naszym periodykiem nowe perspektywy, które z roku na rok będą coraz większe, a przynajmniej taką mamy nadzieję. Najważniejszą wydaje się wpisanie POLONIA MAIOR ORIENTALIS przez Ministerstwo Edukacji i Nauki na tzw. listę czasopism punktowanych i przyznanie tym samym skromnych bo skromnych, ale jednak 20 punktów. Przełożyło się to na zwiększenie zainteresowania naszym czasopismem przez Autorów, ale nie tylko. Stąd tegoroczny tom jest najobszerniejszym z dotychczas wydanych, a na jego treść składa się dwadzieścia artykułów. Jak zwykle są one zróżnicowane pod względem merytorycznym, ale także chronologicznym. Choć już niemal tradycyjnie przeważają teksty odnoszące się do dziejów Wielkopolski Wschodniej w XX wieku.

Tegoroczny tom, a tym samym dział STUDIA, otwiera artykuł Mariusza Kaszyńskiego. Omówił on dzieje administracyjne Brudzewa, poczynając od średniowiecza, na dwudziestym wieku skończywszy. O wybranych aspektach życia i działalności kleczewskich Żydów w okresie nowożytnym traktuje z kolei artykuł Anetty Głowackiej-Penczyńskiej.

W okres XIX wieku wprowadzają trzy artykuły. Dzieje Brodowa w latach 1815-1870 przedstawił Tomasz Dziki. Skoncentrował swą uwagę na trzech podstawowych aspektach – administracji, finansach i majątku miejskim. Rok 1870 wyznacza kres miejskości Brodowa. Drugi tekst – Makarego Górzyńskiego – omawia procesy przestrzenne i nową architekturę Kalisza w pierwszej połowie XIX wieku. Z kolei O. Roland Prejs OFMCap kontynuuje swoje rozważania prezentowane w jednym z wcześniejszych tomów „Polonia Maior Orientalis”, a odnoszące się do dziejów klasztoru franciszkańskiego w Kaliszu pod koniec XIX wieku. Tym razem skupił swoją uwagę na wybranych zakonnikach.

Następne sześć rozdziałów to omówienie różnych aspektów życia codziennego w Wielkopolsce Wschodniej w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Ihor Sribniak prezentuje życie kulturalne i artystyczne żołnierzy ukraińskich, którzy w okresie od lipca 1921 do sierpnia 1922 przebywali w obozie w Strzałkowie. Trzeba zauważyć, że obóz ten, mimo że nazwano go „Obozem w Strzałkowie” leżał jeszcze po „rosyjskiej” stronie Wielkopolski Wschodniej, w pobliżu samej granicy. O koncepcjach i projektach połączenia Wielkopolski Wschodniej z Wisłą, a dalej Bałtykiem pisze w swoim artykule Zbigniew Zyglewski. Temat ten pojawiał się już pod koniec XIX wieku, ale szczególnie „ożywił się” po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. O kreatywności uczniów mało kogo trzeba przekonywać. Ujawniała się ona (i nadal ujawnia) między innymi w redagowaniu gazetek szkolnych. O tych, które były wydawane w Koninie, Turku, Słupcy i Kościelcu traktuje artykuł przygotowany przez Wioletę Poturagę. Z kolei Żaneta Marszałek-Trzebińska opisała sytuację ekonomiczną kobiet powiatu kaliskiego. Chronologicznie tekst zamyka się w dwudziestoleciu międzywojennym i porusza tylko wybrane aspekty. Kolejnym tekstem z tego okresu jest artykuł Juliana Jaroszewskiego, w którym Autor analizuje ruch sportowy w Policji Państwowej w powiecie kaliskim. Ostatni artykuł odnoszący się do dwudziestolecia międzywojennego przybliży sylwetki czterech kobiet z Wielkopolski

Wschodniej, które osadzone były w Zakładzie Karnym w Fordonie. Zostały bowiem skazane za dzieciobójstwo. Autorką tego tekstu jest Magdalena Juszcak.

Ostatni artykuł w tym dziale dotyka powojennych dziejów oświaty konińskiej. Ścisłej rzecz ujmując chodzi o pierwsze lata funkcjonowania Liceum Pedagogicznego w Koninie. Szczególna uwaga została zwrócona na ideologiczny wymiar wychowania, podstawą rozważań stała się zachowana kronika szkolna, a autorem tekstu jest Krzysztof Kupiński.

W dziale MATERIAŁY znalazły się trzy teksty. Robert T. Tomczak dokonał analizy dzieła Nekandego Trepki, w którym ten rozprawia się osobami podszywającymi się – według niego – pod szlachtę. Autor artykułu skupił się na postaciach wymienionych przez Trepkę pochodzących z ówczesnych powiatów: pyzdrowskiego i konińskiego. Łukasz Trocha zaprezentował inwentarz kościoła parafialnego w Grochowach. Przy czym na warsztacie badawczym znalazł się drewniany, nieistniejący już obiekt. We wstępie skupił swoją uwagę na dziejach tej drewnianej świątyni, a także samej parafii. Dział zamyka tekst Jacka Biskupskiego, w którym przeanalizowana została skarga parafian ślesieńskich na miejscowego proboszcza. Autor przybliżył również sylwetkę samego duchownego – ks. Wacława Rybarskiego, a także poniekąd stosunki panujące w samej parafii i miejscowości.

Dział BIOGRAFIE zawiera aż pięć artykułów niezwykle różnorodnych pod względem postaci, ale również czasów, w których bohaterowie żyli. Marta Gołembiewska przywołuje postać kaliskiego szlachcica – Jana Hilarego Łubieńskiego herbu Pomian, żyjącego w XIX wieku. Z kolei Paweł Kostrzewski przybliży postać ks. Zygmunta Zawadzkiego, urodzonego jeszcze w XIX wieku kapłana wywodzącego się z okolic Goszczanowa. Miejscowość ta przez długi czas leżała w powiecie tureckim. Sam kapłan w wyniku zmian granic diecezjalnych znalazł się w diecezji częstochowskiej. Jarosław Durka kontynuuje swoim artykułem przybliżanie ziemiańskiej rodziny Maringe ze Smoliny, w powiecie tureckim. Tym razem bohaterem rozważań stał się Tadeusz Maringe. Artykuł Piotra Gołdyna, w jakiś sposób koresponduje, bowiem przybliży postać Alfreda Delonga – nauczyciela, strażaka i społecznika związanego z Kunami, które obecnie również leżą na terenie powiatu tureckiego. Natomiast Elwira Jegilińska analizuje biografię Helli Kaufmann, która całe swoje dzieciństwo i część młodości spędziła w Ślesinie. W swoich esejach wraca do tamtego czasu przez pryzmat swoich doświadczeń biograficznych.

Ostatni dział w naszym periodyku, to oczywiście RECENZJE I OMÓWIENIA, znalazły się w nim cztery książki. Mariusz Kulik dokonuje omówienia książki Krzysztofa Płachcińskiego poświęconej powstaniu styczniowemu na ziemi konińskiej. Książka ukazała się w roku 2019. Maria Radziszewska z kolei pochyliła się nad pracą zbiorową, która ukazała się w Kaliszu w 2020 r. i poświęcona była budynkowi „szkoły kaliskiej”, a więc Liceum im. Adama Asnyka. Również w 2020 r. ukazała się książka Jerzego Aleksandra Splitta opisująca dzieje Koźminka od czasów najdawniejszych do schyłku średniowiecza. Jej omówienia dokonał Marcin Mikołajczyk. I wreszcie Róża Pomiecińska pochyliła się nad publikacją Jacka Bugaja, który w sposób popularny przybliżył dzieje jednej z dzisiejszych dzielnic Konina, a niegdyś samodzielnej wioski (i to gminnej) – Gosławic.

Piotr Gołdyn